

OB NOVIH RAZLASTITVENIH ODLOKIH NA TRŽAŠKEM

Priseljevanje, glavni manjšinski problem

Ne more biti mirnega sožitja med tu živečima narodoma, če se ne preneha načrtno in množično naseljevanje slovenskega narodnostnega ozemlja

»V mejah osnovnih upravnih edinic (občin) se ne sme izvršiti nobena sprememba« z namenom, da se predrugači njih »narodnostna sestava«. Tako se med drugim glasi 7. člen Posebnega statuta londonskega sporazuma, ki sta ga oktobra 1954. leta s pomočjo zapada in z odobrenjem Sovjetske zveze podpisali Italija in Jugoslavija ter s tem po tolikih mukah ustvarili pogoje, da je v tem važnem delu Evrope lahko prišlo do pomiritve.

Od podpisa londonskega dogovora je poteklo že več kot šest let in v tej dobi so se odnosi med nekoč hudo sprtima sosednima državama temeljito izboljšali, kar nam najbolj potrjuje prav današnji rimski uradni obisk jugoslovanskega zunanega ministra Koče Popovića. Če na ta sporazum gledamo samo s tega vidika, moramo priznati, da predstavlja zares učinkovito in nenadomestljivo sredstvo za čedalje tesnejše gospodarske, kulturne in tudi politične odnose med jadranskima sosedoma.

Kot pripadniki slovenske manjšine pa je jasno, da se po več kot 6 letih, odkar je bila meddržavna pogodba podpisana, zlasti sprašujemo, če in v kakšni meri se izvajajo in spoštujejo tista določila, ki urejujejo naše narodno, kulturno in gospodarsko življenje.

RAZLAŠČEVANJE NA KONTOVELU IN V SESLJANU

Prostor nam ne dopušča, da bi tu niti bežno proučili celotno manjšinsko problematiko, vendar ne moremo mimo, ne da bi se dotaknili vprašanja, ki je za naš narodni obstoj bistvene važnosti in ki je vrh vsega še zelo aktualen. Kljub nedvoumnemu besedilu 7. člena Posebnega statuta, ki smo ga omenili v uvodu, se še dogaja, da nameravajo laški nacionalisti za vsako ceno do kraja izvesti na slovenskem narodnostnem ozemlju svoj že pred podpisom londonskega dogovora osnovani kolonizacijski načrt.

Tako se je prav pred nekaj dnevi pri nas razširila vest, da so nekateri posestniki na Kontovelu prejeli od tržaške prefekture sporočilo, da jim bo država razlastila skupno 10.500 kv. metrov zemljišča, kjer bo UNRRA-CASA, ki je poldržavna ustanova, baje zgradila več kot 200 novih stanovanj za istrske prebežnike. **Kot če bi to ne bilo dovolj, smo še zvedeli, da nameravajo oblastva razlastiti okrog devet tisoč kv. me-**

trov zemljišča tudi v Sosljanu, kjer naj ista ustanova UNRRA-CASA zgradi precej novih stanovanj za istrske begunce.

VELIKOPOTEZEN NAČRT

Kot vidimo, tu nimamo opravka s posameznim izjemnim primerom gradnje, temveč za del velikopoteznega načrta, ki ga laški nacionalisti že leta dosledno izvajajo proti slovenski zemljiški posesti: pri Štivanu so prav pred kratkim dokončali gradnjo velikega »ribiškega naselja« ter vanj že naselili več kot 100 družin istrskih italijanskih ribičev, čeprav so dobro vedeli, da pri Štivanu ni rib in čeprav ribiči sami brez navdušenja sprejemajo dodeljena jim stanovanja, ker se nahajajo odločno predaleč tako od mest, kjer lahko ribarijo, kot od tržišč (Trst ali Tržič), kjer ulovljene ribe lahko prodajo.

Pri Sosljanu so tudi sezidali in še gradijo novo veliko naselje za istrske prišleke, čeprav se je tej gradnji odločno uprla devinsko-nabrežinska občinska uprava, tako da je gradbeno dovoljenje moral podpisati prefekturni komisar, s čimer so državna ob-

lastva naravnost vsilila svojo voljo od ljudstva zakonito izvoljenim predstavnikom. Tudi v to novo vas so se naselili ljudje, ki so v ogromni večini zaposleni v Trstu in ki se torej morajo dnevno voziti v 20 in morda še več km oddaljeno mesto ter prihajajo domov le spat in nimajo z življenjem devinsko-nabrežinske občine ničesar skupnega, razen da ob volitvah po možnosti oddajo glas protislovenski kandidatni listi.

Odkar je Italija prevzela upravo Tržaškega ozemlja, je bilo za istrske prebežnike razlaščenih ali na kak drug način zasedenih približno 500 tisoč kv. metrov zemljišča, ki je bilo last slovenskih kmetovalcev ali ki se je že stoletja nahajalo na strnjem slovenskem etničnem ozemlju. Da se o tej resnici prepričamo, je dovolj, če se peljemo mimo Sv. Križa, Proseka, Kontovela, Opčin in Padrič do žaveljskega industrijskega pristanišča, v katerega bližini se zdaj gradi naselje Sv. Sergija. Kot da bi to ne bilo dovolj, nameravajo sedaj oblastva še bolj izmaličiti podobo in lice našega slovenskega podeželja, kar nam potrjujejo pravkar razposlani razlastitveni odloki.

Takšnega stanja ne bomo nikdar priznali

Kako naj človek, ki je pri zdravi pameti, pričakuje, da bodo Slovenci s takim stanjem zadovoljni? Kako naj zlasti Slovenci devinsko-nabrežinske občine mirno sprejmejo na znanje načrt, ki teži za tem, da domačine izrine z njihove zemlje in iz njihove hiše? Na podlagi kakšnih moralnih načel in na podlagi kakšnih pravnih določil si italijanski nacionalisti prilaščajo pravico, da razlaščajo slovensko zemljo? In ne smemo pozabiti, da to delajo proti volji in gospodarskim koristim lastnikov ter ne da bi jih niti zaslišali!

Najbolj žalostno pri tem je, da se to dogaja s pristankom in s podporo organov italijanske vlade, ki je izraz stranke, katere delovanje bi moralo temeljiti na načelih krščanske in katoliške morale. Ti gospodje bi morali vedeti, da, kakor ni nobenemu kmetu dovoljeno preložiti mejnika na posestvo sosedu, češ da mu je zemlja potrebna, tako tudi narod ne sme vdirati v posest sosednega ljudstva.

Prav v soglasju s tem načelom naravnega prava sta Italija in Jugoslavija vključili v Posebni statut londonske spomenice o soglasju že omenjeni 7. člen, po katerem

je spreminjanje narodnostne sestave ozemlja, na katerem živi manjšina, prepovedano. Kako je naseljevalna politika v kričečem nasprotju s Posebnim statutom, spoznamo, če le pomislimo, da je po istem 7. členu prepovedano celo spreminjati meje osnovnih upravnih edinic, če bi se s tem mogla ogroziti »narodnostna sestava« ali značaj teh krajev. Tem bolj je torej v nasprotju z v Londonu prevzetimi obveznostmi načrtno naseljevanje ozemlja, kjer bivajo manjšine, kajti s takšnim početjem se najučinkoviteje izpodkopijuje narodni temelji ter se manjšina po najkrajši poti vodi v narodno smrt.

POGOJ MIRNEGA SOŽITJA

Ne more biti nobenega dvoma, da sta s tem členom obe državi hoteli očitati narodni značaj slovenskih in italijanskih naselbin. Starodavni slovenski kraji naj ostanejo slovenski, italijanski pa naj ostanejo italijanski. Prepričati sta nameravali, da bi sosed vdiral v posest sosedu in nad njim zavladal. To edino jamči mirno sožitje med obema narodoma.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 4. decembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Zalika in pošast«, pravljica (Lelja Rehar), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Kronika tedna v Trstu; 14.45 Vokalna kvinteta Lisinski in Niko Stritof; 17.00 »Sahovska partija«, srednjeveška romanca (G. Giacosa - V. Beličič), igrajo člani RO; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Neusmiljena gospoda« (M. Jevnikar); 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 5. decembra, ob: 18.00 Znani sodobniki: »General Kemal Gürsel«; 18.30 Vivaldi: Koncert št. 3 v F-duru »Jesen« iz »Stirih letnih časov«, Scarlatti: Sonata v h-molu L. 33, Haendel: Sonata št. 4 v D-duru op. 1, št. 13; 19.00 Znanost in tehnika — Slavko Andrc: »Letalski blagovni promet«; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 »Ovca sv. Miklavža«, pravljica (Karel Širok - Mirko Vodusek), igrajo člani RO; 21.00 Galuppi: »Podeželski filozof«, opera v treh dej. Približno ob 21.30 »Opera, avtor in njegova doba. Približno ob 22.00 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK, 6. decembra, ob: 18.00 Radijska univerza — Ivan Rudolf: Cudovitosti rastlinstva: »Dušik in njegove naloge v rastlinskem svetu«; 18.30 Debussyjevi, Ravelovi, Granadosovi in Callejovi samospjevi; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Tvorica sanj, obzornik filmskega sveta; 21.30 Koncert pianista Andreja Pregerja — Tajčević: Srbski ples, Radič: Sonata lesta, Josif: Sonata brevis; 22.00 Pot v imevanje sodobne poezije — Vinko Beličič: »Baudelaire utre pot sanjam in fantaziji«.

• SREDA, 7. decembra, ob: 18.00 Dragoceni kamni — Mario Kalin: »Tajinstveni svet briljantov«; 18.30 Janaček: Sinfonietta; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 Avtor tromesečja — Anton Pavlovič Cehov: »Tri sestre«, drama v 4. dej. (prev. Avgust Pirjevec), igrajo člani RO.

• CETRTEK, 8. decembra, ob: 8.30 Iz slovenske narodne zakladnice; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Mizarček svedriček«, pravljica (Saša Maričlan, igrajo člani RO); 14.45 Vokalni kvartet »Večernica«; 15.30 »Sentjurjevski provizor«, drama v 3. dej. (Stanko Kociper), igrajo člani RO; 18.00 »Zlata ptica«, črtica Marije Svajncer; 18.30 Slovenski samospjev: »Nova generacija: Lipovšek, Pahor in Kozina« (D. Pertot); 19.00 Sirimo obzorja — Početki omike: »Gradiščarji« (D. Cannarella). Približno ob 21.35 Književnost: »Gianna Manzini: L'arca di Noè« (J. Tavčar); ob 22.20 Umetnost: Dragotin Cvetko: »Schubert na Slovenskem«.

• PETEK, 9. decembra, ob: 18.00 Etnografski zapiski — Vili Hajdnik: »Ladaki — indijski Mongoli pod Himalajo«; 19.00 Šola in vzgoja — Jože Jamnik: »Verski momenti v vzgoji«; 21.00 Umetnost, književnost in prireditve v Trstu; 21.20 Koncert operne glasbe; 22.00 Obletnica tedna — Ivan Učelnikov: »Friedrich Engels, življenje in delo, ob 140-letnici rojstva«; 22.15 Italijanska poveljna glasba — »Luigi Dallapiccola« (Boris Porena in Firminio Sifonia).

• SOBOTA, 10. decembra, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30 »Od tvojega do mojega«, igra v 3. dej. (Giovanni Verga - Lada Mlekuž), igrajo člani RO; 18.00 Radijska univerza — Ivan Artač: Razvoj Evrope, II. del. Novi vek: »Dve revoluciji: Ameriška in francoska«; 18.30 Ravel: Pavana za umrlo infantinjo, Stravinski: Ognjeni ptič, suita; 19.00 Pomenek s poslušalkami; 20.40 Slovenski oktet; 21.00 »Neverjetno, toda res« (Cesare Meano - L. Mlekuž); 6. zgodba: »Iskanje nesmrtnosti«, igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

4. decembra, nedelja: 2. adventna, Barbara
5. decembra, ponedeljek: Julij
6. decembra, torek: Miklavž
7. decembra, sredo: Ambrož
8. decembra, četrtek: Brezmadežna
9. decembra, petek: Stojan
10. decembra, sobota: Melhidaj

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29477

Priseljevanje, glavni manjšinski problem

(Nadaljevanje s 1. strani)

Dokler se bo pa po vsem našem narodnostnem ozemlju vodila načrtna in umetna raznarodovalna akcija, katere najvidnejši izraz je prav gradnja stotin in stotin stanovanj za istrske prebežnike, sta mirno sožitje ter prijateljstvo med tu živečima narodoma nemogoča. Slovenci na Tržaškem in v drugih krajih republike se namreč ne moremo in se ne bomo zadovoljili samo s tem, da bomo imeli svoje šole, svoje časopise, društva in nekaj dvojezičnosti (ki je pa doslej še od nikoder ni!), temveč bomo tudi odločno in vztrajno zahtevali, da se ne samo z besedami, ampak predvsem z dejanji spoštuje narodni značaj naše zemlje, saj je to prvi pogoj, da se lahko katekolni narodna manjšina ohrani pri življenju.

Tu ne gre, kot bi si lahko kdo mislil, za to, da se med narodoma ustvari neke umetne pregrade, temveč samo zato, da tako kot posameznik tudi narod strogo spoštuje, kar je nedotakljiva last bližnjega. Samo po sebi se razume, da pri tej zadevi begunci nimajo nobenega opravka. Kot smo že tolikokrat napisali, ponavljamo, da mi nimamo ničesar proti beguncem, in smo mnenja, da jim je treba pomagati. Najod-

dločneje pa odklanjamo samo to, da se istrski begunci ženejo v boj proti tukajšnjim Slovincem in da se izkoriščajo kot sredstvo za raznarodovanje naše zemlje. S tem da laški nacionalisti tako ravnaajo, zgubljajo seveda vsako moralno pravico, da se pritožujejo nad narodnimi krivicami v Istri.

Kakor priznavamo Italijanom v Istri pravico, da čvrsto branijo svoje koristi, tako nam nihče ne more zameriti, da se z vsemi zakonitimi sredstvi bojujemo za narodni obstanek na zemlji svojih očetov. Vsi so lahko prepričani, da bomo v boju proti načrtnemu naseljevanju segli po vseh tistih sredstvih samoobrambe, ki se jih sme in se jih mora poslužiti vsak narod, ki ne čče umreti. Pri tem nas prešinja zavest, da se bojujemo za sveto in pravično stvar, pri kateri nas ne bodo podpirali samo naši krvni bratje, temveč ves omikani svet, kakor je svoj čas katoliške Poljake v njihovem boju za rodno grudo na Pruskem.

To vprašanje bo gotovo na dnevnem redu razgovorov med italijanskimi in jugoslovanskimi državniki, ki se prav te dni vodijo v Rimu. Zato upamo, da bodo ti razgovori odločilno pripomogli, da se množično priseljevanje in z njim združeno raznarodovanje naše zemlje za vselej neha.

Koča Popović v Rimu

Danes je prispel na uradni obisk v Rim jugoslovanski državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović. Za obisk uglednega jugoslovanskega državnika vlada v Italiji veliko zanimanje, saj so domala vsi italijanski listi o tem dogodku pisali na uvodnih mestih.

Pred odhodom iz Beograda se je Koča Popović v izjavi za tisk med drugim dotaknil vprašanja narodnih manjšin. Dejal je, da bi narodne manjšine morale biti most za sporazumevanje med narodi in državami ter da manjšine s svojo kulturo lahko samo obogatijo državo, v kateri živijo. Zato jim je treba nuditi vse, kar potrebujejo za svoj nemoteni narodni in kulturni razvoj.

V Rimu bodo Kočo Popovića sprejeli zunanji minister Segni, predsednik vlade Fanfani in tudi predsednik republike Gronchi. Jugoslovanskega zunanjega ministra spremljata med drugimi dr. Jože Brilej, pomočnik tajnika za zunanje zadeve, in Ljubo Ljubič, ki je bil pred leti konzul v Trstu. Obisk bo trajal tri dni.

AFRIŠKA SVICA

V nedeljo zvečer so v zapadni Afriki proglasili še eno neodvisno republiko. Nova država nosi naslov Islamska republika Mavretanija. Razprostira se preko enega milijona kvadratnih kilometrov med Saharo, morjem in republiko Mali. Ozemlje je povseini puščavsko; na njem prebiva nekaj nad 600.000 nomadov arabske in berberske krvi. Republika, ki bo ostala v francoski državni skupnosti, se šele razvija. Prestolnico Nuackhot šele gradijo. Pod zemljo so pa skriti veliki zakladi železa, nafte in urana. Francoski ministrski predsednik Debré je pri slovesni proglasitvi neodvisnosti dejal, da bo Mavretanija postala še afriška Svica.

KD in socialisti

Zadnje upravne volitve v Italiji so dokazale, da v marsikaterih občinah ni nobena stranka dobila dovolj trdne večine, da bi sama ali pa s svojimi najbližjimi zavezniki mogla prevzeti upravo v svoje roke. Krščanska demokracija je zavzela stališče, da se ne bo vezala s skrajnimi strankami, komunistično in novofašistično. Kar se pa tiče socialistične stranke, da bi se pa dalo v posameznih primerih govoriti, če se Nenni bolj jasno odpove komunistom.

Velike težave so pri sestavi občinskih odborov zlasti v Rimu, Milanu, Genovi, Palermu, Florenci in v Benetkah. Ena in druga stranka bosta morali vgrizniti v kisló jabolko in se sporazumeti tudi preko svetovnonazorskih načel. V Florenci so se že dogovorili, da bo županoval katoličan La Pira, njegov namestnik pa bo socialist Enriquez.

NOVE CESTE

Medministrski odbor je sklenil, da bo v desetih letih prepregel vso državo z modernimi avtocestami. Za tak velikanski načrt je predvidenih tisoč milijard lir stroškov. Prvi hip se človek po pravici vpraša, kam bomo pa šli ponje? Minister za javna dela pa odgovarja, da bo dal polovico za vod za narodno obnovo (IRI), 30 odstotkov država in ostalo zasebna podjetja.

Za naše kraje bo prišla v poštev avtocesta Trst - Benetke. Na teh cestah, ki bodo res olajšale promet, bo treba plačati voznino. Zastonj se bomo smeli voziti samo na cestah, ki so važne za tujski promet.

ZAGREBAČKO DRAMSKO KAZALISTE V TRSTU

V soboto zvečer je gostovalo v Trstu Zagrebačko dramsko kazališče z Gogoljevo komedijo »Ženitev«. Naše občinstvo je goste prijazno sprejelo in pokazalo svoje zadovoljstvo nad obiskom. Igralci, ki so pokazali veliko mero znanja in prefinjene rutine, so bili deležni mnogih aplavzov.

Francove težave

Eden najbolj čudnih režimov današnjega časa je brez dvoma Francov v Španiji. Edina avtokratska vladavina v zahodni Evropi izza predvojnih časov se drži na krmilu deloma s silo, deloma s spretnim nihanjem na desno in levo.

Zdaj je pa prišel čas, ko so tudi Španci pričeli dvigati glas. Prvi so se položaja v državi zavedli razumniki. Dvesto sedemindvajset jih je podpisalo poseben proglas proti državni cenzuri, ki črta iz literarnih del kar cele strani brez vsake mere in načrta.

Drugi proglas je podpisala mednarodna zveza pravnikov proti krutemu rvanju oblastev s kaznjenci v ječah. Zaporji so natrpani s 15.000 jetniki, zlasti političnimi, nad katerimi se režimski pazniki najraje znašajo.

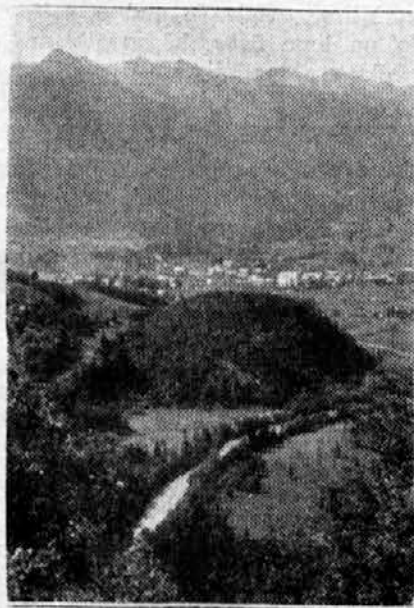
Tudi s Cerkvijo se je madridska oblast baje razšla. Noče namreč podpisati pravnega priznanja za katoliško univerzo Opus Dei. Postrani pa gledajo Franca tudi mladi člani njegove lastne organizacije, falange. Očitajo mu, da vodi vso špansko politiko svojeglavno iz osebnega vidika. Vsi ti napadi pa »generalissima« prav nič ne zmo-drijo. Kako neki, ko pa je oblast najslabša zavest?

Za papeževo obletnico

V petek je papež Janez XXIII. obhajal devetinsedemdeseti rojstni dan. Na predvečer je zbral v avli bazilike Sv. Petra vso rimsko duhovščino. V nagovoru je sv. oče poudarjal, naj duhovščina s svetlim vzgledom svojega življenja privabi vernike h globljemu verskemu doživljanju.

V nekih statistikah je Katoliška akcija objavila, da izpolnjuje nedeljsko mašno dolžnost komaj 44 odstotkov italijanskih katoličanov. Koliko pa jih ni birmanih in natančno poučenih v verskih resnicah?

Za osemdesetletnico papeža v prihodnjem letu je kardinal Micara razposlal okrožnico za splošno nabirko med vsemi katoličani sveta. Iz darov duhovščine bodo sezidali v Rimu novo farno cerkev, iz prispevkov laikov pa bodo postavili mednarodno semenišče za gojence iz misijonskih dežel.

AJODVSKI GRADEC, ZADAJ BOHINJSKA BISTR.

NOVICE

Drago orožje

V angleškem parlamentu je neki poslanec vložil posebno vprašanje na vojnega ministra. Hotel je namreč prav natanko vedeti, koliko stane podmorski čoln na atomski pogon. Na interpelacijo je odgovoril predsednik zbornice Butler. Pojasnil je, da je treba odšteti za atomsko podmornico, opremljeno z vodljivimi izstrelki Polaris, nič manj kot 80 milijard lir. Ena sama taka vojna igrača pogoltne več milijard kot vsi izdatki za prosveto in kulturo skupaj.

Pet milijonov zgubljenih!

Nikar se ne preplašite! Ne gre za pet milijonov lir, marveč za pet milijonov glasovnic, ki jih ni prejela pri zadnjih volitvah nobena stranka.

Teh pet milijonov volivcev, ki predstavljajo že močno stranko, se pa tudi deli na petero skupin. V prvo spadajo tisti, ki so oddali bele glasovnice; teh je en milijon 650 tisoč. Tem ni torej nobena dosedanjih strank všeč, in so svoje mnenje javno pokazali. Našteli so pa tudi poldrugi milijon volivcev, ki sploh niso prišli na volišča.

Četrty milijon volilnih upravičencev predstavljajo tisti državljani, ki so zaradi kazenskih obsodb izgubili volilno pravico.

Nad pol milijona volivcev živi v izseljeništvu in niso mogli domov, da bi izrazili z glasovnico v roki svojo politično voljo. Takih volivcev - izseljencev je bilo dosti v Beneški Sloveniji in v južnih krajih.

Posebno skupino glasov, ki so se izgubili, predstavljajo priseljenci v velika mesta, ki še niso vpisani v volilne sezname. Teh je 700.000.

Vprašanje je, kam bi se nagnila tehtnica, če bi vseh teh pet milijonov volivcev moglo ali hotelo izraziti svojo voljo. Katera stranka bi pridobila? O tem se sedaj sprašujejo politični voditelji v Rimu.

Gori v Južni Ameriki!

V južnoameriški republiki Venezueli trajajo že en teden veliki nemiri. Bombe pokajo po raznih mestih, najbolj pa v prestolnici Caracas. Spopadi med dijaštvom, največ srednješolci, in policijo so vedno hujši. Doslej je obležalo pet mrtvih in 130 ranjenih. Policija je zaprla nad tristo agitatorjev. Predsednik republike Betancourt, ki pripada sredinskim demokratom, je izjavil, da podpihujeta upor levica na desni in na levi. Desničarji bi radi postavili na krmilo močno vojaško diktaturo, levičarji pa težijo po oblasti v duhu Fidel Castrovega režima. Položaj ni popolnoma jasen. Toliko se pa lahko razume, da so Castrovcu proti vplivu Združenih držav, ki so že skoro vso proizvodnjo venezuelske nafte monopolizirali.

Velike nemire so zanetili tudi v Argentini pristaši izgnanega Perona. V mestu Rosario je prišlo do streljanja med vojaštvom. Upor vodi Peronov bivši general Iniguez. V Buenos Airesu so bombni atentati povzročili veliko škode.

Na križišču cest

Odkar se je Hruščev zaletaval glede prestolnice Združenih narodov, so v političnih razgovorih zopet načeli vprašanje, ali je umestno, da ostane steklena palača še v New Yorku. Dosti glasov se sliši, naj bi sedež OZN prenesli v mesto Tanger ob prelivu Gibraltar. Za to točko govori dejstvo, da leži Tanger na križišču morskih cest z Vzhoda na Zahod; tu se stikata tudi Evropa in Afrika. Od tod je tudi najkrajša smer v Ameriko. Na to mesto so mislili že pred petnajstimi leti, ko so v S. Franciscu ustanavljali sedanjo zvezo. Takrat so se Arabci upirali. Zdaj se bo pa najbrž Amerika iz razlogov ugleda. Lahko pa tudi umakne svoje milijone za vzdrževanje mednarodnih uradov. In kaj potem?

Črno - rumeni časi

V Avstriji živi še dosti starih gospodov, ki se jim toži po starih cesarskih časih. Narodna monarhistična zveza šteje še vedno 28.000 članov. Pred dnevi so po vseh večjih krajih Avstrije razobesili črno - rumene zastave in napovedali slavnosti na 48-letnici nadvojvode Otona. Pred koncertno dvorano na Dunaju, kjer so zborovali habsburški pristaši, je prišlo do velikih izgredov. Ljudstvo je vpilo, da je že enkrat čas, da se neha s poveličevanjem vladarjev in cesarjev, ki so zaradi rodbinske politike pogнали na stotisoče podanikov v smrt. Med protimonarhističnimi manifestacijami na Dunaju, v Linzu in Celovcu je bilo precej ranjenih. Še se tepejo za cesarsko senco.

Kaj je lahko?

Katera je najlažja stvar na svetu, po teži namreč, ni prav lahko ugotoviti.

V kraljestvu ptičev je najlažji neki kolibri v Južni Ameriki. Lepa, mala živalica tehta komaj en gram in pol. S svojimi mišicami pa opravi neverjetno veliko delo. V poletu namreč ne maha s perutničkami kot drugi ptiči, marveč mora neprestano trepetati in brenčati kot žuželke, da se obdrži v zraku. Kljub temu so majhne kolibrije našli v Andah v višini 5000 metrov.

Izmed naravnih pojavov je tudi snežinka silno lahka. Saj pravimo, da je nekaj »lahko kot snežinka«, s samim dihom jo že odpihneš. Narava je pa tudi v to lahko stvarco nagrmadila ogromne teže. Če nalletujejo snežinke nad majhnim mestom samo eno noč, se nabere snežna plast, ki tehta 500 milijonov kilogramov. Nič manj kot 830 tovornih vlakov s po 60 vozovi bi bilo potrebnih, da bi odpeljali ta snežni blagoslov. K sreči da opravita to delo sonce in odjuga.

Se lažja kot snežinka je pa gotovo pika. Da, prav navadna pika, katero pritisneš s svinčnikom ali peresom na papir. Tudi pika ima svojo težo. Z natančnimi tehtnicami so ugotovili, da tehta pika, pritisnjena s trdim in dobro ošiljenim svinčnikom 3 do 4 mikrograme. En mikrogram pa je milijonski delček enega grama! Z nalivnim peresom zapisana pika tehta desetkrat toliko. Ko se pa črnilo posuši, je po teži enaka piki s svinčnikom. Pike in pikice so torej najlažje stvari, ki se dajo tehtati.

Zato menda ne veljajo nič kot snov, pač pa dosti v pravopisu.

Tržaškega

Raznarodovalna akcija se bo nadaljevala?

Kot poročamo na prvi strani, je več zemljiških posestnikov s Kontovela pred dnevi prejelo od tržaške prefektore obvestilo, da jim bodo oblastva razlastila določeno površino zemljišča. Skupno bo razlaščenih 10 tisoč 500 kv. metrov zemlje, ki se nahaja v bližini begunskega naselja, katero je bilo zgrajeno pred nekaj leti.

Oblastva se pri tem sklicujejo na znani zakon o javni koristi ter še na druge zakone, ki so bili izdani v korist istrskih prebežnikov. Na tem zemljišču nameravajo namreč zgraditi stanovanja za begunce. Koliko stanovanj bo sezidanih, ni še natančno znano, vendar se zdi, da jih bodo zgradili približno toliko, kot jih je že sedaj v bližini Kontovela. Stanovanja naj bi zidala ustanova UNRRA-CASA.

Tudi v Sosljanu?

Ni se še polegel mučen vtis, ki ga je zgornja vest povzročila pri vseh zavednih Slovencih, ko smo zvedeli, da ima ustanova UNRRA-CASA v načrtu gradnjo novih stanovanj za istrske prebežnike tudi v Sosljanu.

Konec prejšnjega tedna so se namreč pojavili v Sosljanu zemljemerci ter pričeli meriti in pregledovati zemljišča, ki se nahajajo ob cesti Sosljan-Nabrežina, in sicer ob že zgrajenem ezulskem naselju Sv. Mavra. Ko jih je lastnik tamkajšnjega zem-

ljišča vprašal, kaj iščejo na njegovem posestvu, so izjavili, da jih je poslala ustanova UNRRA-CASA, ki potrebuje v tem kraju okrog devet tisoč kv. metrov zemljišča za gradnjo novih stanovanj za istrske begunce.

Ta vest se je bliskovito razširila po vsej devinsko-nabrežinski občini in je vzbudila veliko ogorčenje pri našem zavednem ljudstvu. To sedaj pričakuje, da bodo svojo besedo spregovorili najprej novi občinski upravitelji, ki so v svojem volilnem programu jasno napovedali, da se bodo nadaljnemu spreminjanju narodnostne sestave občine odločno upirali z vsemi zakoniti sredstvi. Ta program je naše ljudstvo potrdilo, ko je naravnost plebiscitarno glasovalo za domačo Občinsko listo.

SPREJEM NA KONZULATU FLRJ

V ponedeljek je jugoslovanski generalni konzul v Trstu dr. Žiga Vodusek priredil ob Dnevu republike v prostorih konzulata slovesen sprejem. Udeležili so se ga generalni komisar Palamara, predsednik pokrajine Gregoretti, tržaški župan Franzil, župani slovenskih občin ter mnogi drugi oblastniki tudi iz goriške in videmske pokrajine. Prisotni so bili tudi zastopniki slovenskih političnih in gospodarskih organizacij ter vidnejši slovenski kulturni delavci.

Goste sta sprejemala generalni konzul in soproga, ki sta se z vsemi zadržala v prijaznem razgovoru.

Repentabor:

VOLITVE BODO 15. JANUARJA

Tržaška prefektura je odločila, da bodo občinske volitve v repentaborski občini dne 15. januarja 1961. Kot znano, bi tudi v repentaborski občini morali izvoliti nov občinski svet dne 6. novembra, a so bile volitve odložene, ker je osrednja volilna komisija razveljavila vse predložene liste.

Občina Repentabor je gotovo ena najmanjših, če ne najmanjša, v vsej državi, saj ima le nekaj manj kot 500 volivcev.

Kako bo potekal volilni boj, še ni natančno znano. Zadnjič so bile predložene tri kandidatne liste; od teh sta bili dve sestavljeni sporazumno — rojstvu so botrovali voditelji SDZ, KPI in NSZ iz Trsta —, tretjo listo pa je predložil doseđanji podžupan Veljko Guštin, ki ni član nobene stranke.

Danes ni mogoče vedeti, če se bo to stanje ponovilo. Za odločitev je pa še nekaj časa, saj poteče rok, v katerem je treba predložiti kandidatne liste, dne 21. decembra.

NEPOSTEN URADNIK

V torek zjutraj je tržaški državni pravdnik ukazal zapreti glavnega blagajnika občinske davčne izterjevalnice Stelia Valentija. Že dalj časa so po mestu krožile vesti o poneverbah pri izterjevalnici. Zadnje dneve se je pa izkazalo, da si je blagajnik prilastil večje vsote, kot se je mislilo. Ugotovljeni primanjkljaj znaša nad 13 milijonov lir, za katere je oškodovana Tržaška hranilnica.

Milje:

PRVA SEJA NOVEGA OBČINSKEGA SVETA

Novoizvoljeni občinski svetovalci se prvič sestanejo prihodnjo nedeljo. Na tej seji bodo med drugim izvolili župana in upravni odbor. Za župana bo prav gotovo ponovno izvoljen Giordano Pacco, ki vodi miljsko občino že od leta 1949. V upravnem odboru bodo sami komunisti, ki imajo v svetu absolutno večino, medtem ko je v prejšnjem odboru bil tudi predstavnik Nennijevih socialistov. Ti pa sedaj nimajo nobenega zastopnika niti v občinskem svetu.

Beneška Slovenija -

IZ RAJBLJA

Redko kako leto smo imeli v naši vasi toliko smrti kot letos. Spet moramo poročati, da smo pred skoraj 3 tedni položili k večnemu počitku 32-letnega Andreja Poharja, ki je po dolgotrajni bolezni umrl v videmski bolnici.

V petek, 11. novembra, pa je v isti bolnici zatisnil za vedno svoje oči Ivan Venturi, ki je bil komaj 37 let star. Pokojnik je bil žrtev nesreče v jami. Padel je namreč pod avtomatični voziček, ki ga je vsega pomečkal. Revež je bil pri delu sam. Kljub mnogim hudim ranam se je vendar zvekel še kakih 300 m do nočnih čuvajev, ki so takoj poklicali zdravnika. Ta je odredil njegov prevoz v videmsko bolnico, kjer mu niso kljub napornemu prizadevanju mogli rešiti življenja. Dan po njegovi smrti so bile pogrebne svečanosti v naši cerkvi. Nato so njegove telesne ostanke prepeljali v rodno vas Ceseno v Emiliji, kjer naj mirno počiva.

V naši vasi je pri občinskih volitvah dobila K.D. 343 glasov, misovci so pa dobili 87, komunisti 41, socialisti 173 glasov; v vsej trbiški občini pa so dobili: K.D. 1.117, misovci 432, komunisti 244, socialisti 477. V primeri z volitvami leta 1956 ni bilo velikih sprememb, le K.D. in misovci so nekoliko napredovali. Misovci pa imajo pri nas še precej moči, ker so se pod fašizmom pri nas in v drugih vaseh trbiške občine naselili razni prišleki iz notranjosti države. Njim seveda še vedno roji v glavi spomin na lepe čase, ki so jih oni imeli, ko je bila vsa moč na meji v njihovih rokah.

KAZENSKA RAZPRAVA

Pred porotnim sodiščem v Vidmu se je že pred nekaj dnevi pričela kazenska razprava proti 38-letnemu Linu Cenčiču in 44-letnemu Petru Makoriču iz Mažerol. Obtožena sta, da sta nesrečno ženo Petro Casino, ki je včasih pregloboko pogledala v kozarec, slekla, posilila in z njo grdo ravnala ter jo nato privezala na neko slivo, da je od mraza umrla.

Sodišče mora proučiti nekatere izjave, v katerih naj bi eden izmed obtožencev svoje dejanje priznal; na drugi strani pa sta oba pred poroto izjavila kaj čudne stvari o ravnanju orožnikov z njima med zasliševanjem in preiskavo.

Oba obtoženca zanikata svojo krivdo in sodelovanje pri umoru. Lino Cenčič je celo rekel, da se nesrečne žene ni dotaknil niti s prstom. Na vprašanje sodnika, če je

POZIV

Letos poteče rok, do katerega je bil plačan na goriškem pokopališču prostor, kjer počiva Fran Erjavec.

Zato pozivamo vso tržaško mladino, da se udeleži nabirke za ohranitev in okrasitev njegovega groba.

Prispevki se sprejemajo na sedežih Krožka slov. izobražencev, DSS, SKK, RMV, AK Jadran, Dijaški dom in pri njihovih predstavnikih po šolah najkasneje do 10. decembra.

Slovenska tržaška mladina

GLASBENA MATICA V TRSTU

V nedeljo, 4. decembra, ob 16.30 v Avditoriju

KONCERT OPERNE GLASBE

Sodelujejo solisti ljubljanske Opere: Vilma Bukovec, Miro Brajnik in Vlado Korošec • Orkester društva operno-simfoničnih orkestror Slovenije, dirigent Demetrij Zebre • Vstopnice so na razpolago v Tržaški knjigarni, Ulica sv. Frančiška 20, tel. 61-792, ter dve uri pred pričetkom koncerta v Baru Moscolin, Ulica Teatro Romano 2

SLOVENSKI AKADEMSKI KLUB JADRAN

priredi v soboto, 3. decembra, ob 20.30 predavanje univ. prof. dr. Antona Slodnjaka o Prešernu, in sicer v ulici Geppa 9/I. Vljudno vabljeni.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 4. decembra, ob 15.30 in ob 20. uri v prosvetni dvorani »Albert Sirk« v Sv. Križu

v četrtek, 8. decembra, ob 16.30 v Zadružni dvorani na Kontovelu

Jože Javoršek

MANEVRI

komedija v dveh delih

USPELA KULTURNA PRIREDITEV

V nedeljo popoldne je Z.S.K.P. priredila v dvorani na Placuti koncert pevskih zborov. Žal je ta dvorana bila za to prireditev premajhna in so mnogi ljudje morali oditi, ker je bila že prej nabito polna.

Na koncertu je nastopilo 8 pevskih zborov; vsak zbor je odpel tri pesmi.

Pevski zbori so bili: »Lojze Brataž« iz Gorice, ki ga je vodil prof. Filej; oktet »Planika«, ki ga je vodil Fr. Valentinčič ml.; zbor iz Štandreža, ki ga vodi g. Maks Debenjak; zbor iz Doberdoba, ki ga vodi Alma Ferletič.

Kanalška dolina

res izjavil brigadirju, da je izvršil zločin, je odgovoril, da to prvič sliši.

Drugi obtoženec Peter Makorič je pred porotniki preklical vse izjave, ki jih je dal orožnikom, češ da jih je dal zgolj zaradi fizičnega mučenja. Zaradi tega so glavno razpravo prekinili in državni tožilec je vložil obtožbo zaradi blatenja orožnikov. Na razpravi je Makorič ponovil svojo trditev ter celo izjavil, da so mu orožniki med prste rinili svinčnike in mu roke stiskali in da je le zato, da se reši takega trpinčenja, podal izjavo, ki jo popolnoma preklicuje. Državni pravdnik dr. Mellano je zahteval, naj se zaslišijo vsi orožniki, ki so pri njegovem zasliševanju sodelovali, da se ugotovi, kaj je resnica.

Na prvi razpravi porotnega sodišča, ki je bila 21. novembra, sta branilca obtoženega Lina Cenčiča zahtevala vpis novih prič. ki naj bi potrdile, da je med Petro Cassino in njenim možem vladalo sovražno razmerje.

Cenčiča branita odvetnika De Marsico in Cillario iz Milana, Makoriča pa odvetnika Centazzo in Fortuna.

Doslej je bil med 19 pričami že zaslišan tudi domači duhovnik, ki pa ni izjavil nič pravno važnega in odločilnega, čeprav je morda prerano izjavil, da je po glasu javnega mnenja Cenčič morilec.

Vendar pa je že iz tega kratkega poročila razvidno, da ne bo ravno lahko ugotoviti, kdo je morilec nesrečne Petre Cassino. Ni izključeno, da je resnični morilec še vedno na prostem; sum pada zlasti na skupino fantov iz neke bližnje vasi, kar je na razpravi poudaril tudi odvetnik Fortuna, Makoričev branilec, ki so na dan sv. Treh kraljev prišli v Mažerole in tam ostali tudi v ponedeljek.

IZ TIPANE

Prebivalci Tipane smo zadovoljni, da je med svetovalci na manjšinski listi bil izvoljen urednik Matajurja gospod Vojmir Tedoldi. K njegovemu uspehu mu iz srca čestitamo, ker vemo, da je dober predstavnik opozicije v občinskem svetu prav tako koristen in morda še bolj potreben zaradi resničnih skupnih ljudskih koristi kot svetovalec večinske stranke. Ostalih dveh svetovalcev manjšine na prefekturi še niso izbrali, ker morajo pregledati kakih 100 glasovnic, ki so sporne zaradi različnih načinov gledanja na štetje prednostnih glasov. Takšnih občin pa je v furlanski pokrajini 50.

Iz Goriške

Ti zbori so izvedli prvi del sporeda.

V drugem delu pa so nastopili naslednji zbori: Mladinski zbor iz Pevme pod vodstvom Fr. Valentinčiča; pevski zbor iz Rupe, ki ga je vodil g. N. Pavletič; zbor iz Jazbin pod vodstvom Zdravka Klanjščka; pevski zbor iz Števerjana je nastopil pod vodstvom Hermana Srebrničiča. Ta zbor je moral ponoviti skladbo R. Simonitija »Debeli Kum«. Z izrednim navdušenjem je občinstvo pozdravilo zlasti ubrano petje Mladinskega zbora iz Pevme.

Ob tej priliki moramo izraziti zahvalo slovenski mladini, ki se s svojo dejavnostjo zares odlikuje v negi slovenske pesmi.

SLIKARSKA RAZSTAVA

V soboto zvečer je F. Benedetič, predsednik A.S.K. »Simon Gregorčič« otvoril v Gorici razstavo mladega tržaškega slikarja Klavdija Palčiča.

Otvoritve se je udeležilo zadovoljivo število občinstva, prisostvoval pa ji je tudi sam umetnik. Razstavljenih je skupno 25 slik. Goričane vabimo, da si razstavo mnogoštevilno ogledajo, saj bo odprta do 6. decembra.

IZ STMAVRA

V soboto popoldne sta obiskala našo cerkvico prefekt dr. Nitri in župan dr. Bernardis v spremstvu svoje soproge. Gostje so prisostvovali blagoslovitvi nove cerkvene slike, ki predstavlja Marijo z Jezuškom v naročju, ki drži v svojih ročicah šopek češenj. Novo sliko je blagoslovil domači župnik g. Premrl.

V zadnjem času je mestna uprava že izvedla polovico del, da se trg pred cerkvijo dostojno in lepo uredi. Drugi del gradbenega načrta pa bodo izvedli v kratkem.

V nedeljo smo štmavrci slovesno obhajali praznik našega zaščitnika Sv. Mavra. Ob tej priliki je našo faro obiskal tudi štandreški župnik in dekan g. Jože Zorž, ki je velikemu številu vernikov štmavrcv in onih iz okoliških vasi, kakor tudi meščanov lepo pridigal.

IZ SOVODENJ

V soboto je bila redna seja našega občinskega sveta, ki ji je prisostvoval tudičasni tajnik Cresta.

Občinski možje so najprej soglasno odobrili proračun za leto 1961, ki izkazuje nekaj nad 15 milijonov lir dohodkov in okrog 20 milijonov izdatkov. Primanjkljaj bo občina krila s posojilom v znesku 4,9 milijona. Po županovi izjavi bo primanjkljaj skoraj za dva milijona manjši od lanskega.

Ker so bile asfaltirane ceste skozi Sovodnje in Gabrije, bo občinska uprava potrošila letos 600 tisoč lir manj kot lani za njihovo vzdrževanje.

Na vprašanje svetovalca Andreja Tomsiča, kaj bo letos s plačevanjem davka na živino, je župan odgovoril, da ga odslej ne bo treba več plačevati, občinska blagajna pa zaradi tega ne bo imela nobene zgube, ker ji bo enako davčno vsoto izplačala država.

V zvezi z vodovodom omenimo, da bo po izjavi predsednika CAFO dograjen okoli velike noči.

Občinski možje so zatem odobrili predlog, da se oddajo 4 občinske njive v najem po 5000 lir vsaka. Pogodba pa se lahko pretrga, če bo kdo želel njive kupiti, drugače ostane v veljavi 5 let.

Občinska uprava predvideva, da bo iz najemnine za hosto pri Soči dobila okoli 50 tisoč lir. Ta dohodek pa bodo uporabili za nakup topolov, ki jih bodo zasadili v občini.

Naj še dodamo, da so svetovalci bili zelo zadovoljni, ko so videli, da je sejna dvorana sedaj lepo urejena in ima tudi novo pohištvo. Tudi vsi ostali prostori so lepo urejeni.

V soboto so ob prisotnosti svetovalca Andreja Tomsiča in predstavnika podjetja Selveg napeljali elektriko k trem hišam na Stradalti. K temu delu je občina prispevala 100 tisoč lir.

IZ STEVERJANA

V sredo prejšnjega tedna je odbor naše Vzajemne kmečke blagajne soglasno odobril proračun za leto 1961, ki izkazuje 275 tisoč stroškov in prav toliko dohodkov. Za splošno pomoč bo blagajna izdala 230 tisoč lir, za pošto 4000, za pisarniške potrebščine 3000, za tajništvo 25 tisoč, 10 tisoč lir stroškov pa predvidevajo pri volitvah prihodnjega odbora bolniške blagajne, ki bodo konec januarja, čeprav bi sedanjemu odboru zapadel mandat šele marca. Tedaj pa te volitve ne morejo biti, ker bodo spomladi že tako občinske in pokrajinske volitve, a upoštevati je treba tudi, da imajo naši ljudje spomladi veliko dela v vinogradih in na polju. Zato so sedanji odborniki kmečke blagajne že odstopili, njene posle pa bo vodil do volitev sedanji predsednik.

PEVMA — OSLAVJE

V zadnji številki Novega lista smo poročali, da je Pevmčane, Oslavce in Štmavrcce razveselilo dejstvo, da sta dr. Sfiligoj in dr. Pizzul na seji občinskega sveta zahtevala prenos avtobusne postaje z ulice Torrione v Pevmo. Napisati bi morali na Oslavje ali vsaj v Pevmo. Danes moramo poročati, da je bil ta predlog na seji mestnega sveta v četrtek prejšnjega tedna z večino glasov zavržen. Kljub temu je župan dr. Bernardis pozval dr. Sfiligoja, naj mu predloži pismeno spomenico, da je uvedba posebne proge ATA za Oslavje in Pevmo nujno potrebna. Avtobusnega prometa Oslavij in Pevme drugače pametno urediti sploh ni mogoče, kajti dve jutranji vožnji Ribijevega avtobusa našim gospodinjam sploh ne koristita in prav tako nam slabo služijo tudi popoldanske vožnje tega avtobusa.

Pevmčani, Oslavci in Štmavrci smo tudi polnopravni državljani in meščani, ki vestno in točno plačujemo davke državi in mestu. Zato zares ne moremo razumeti, kako nas je goriški občinski svet oropal samostojne avtobusne zveze, ki jo je pred reformo vzorno opravljala ATA.

Zato pričakujemo, da bo mestni svet to prevažno vprašanje pravično uredil ter nam vzpostavil samostojno avtobusno progno Oslavje - Pevma.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kritiki na počitnicah

Tisk je poročal na kratko: »Jean Paul Sartre bo napisal uvod v brošuro, ki bo prinesla dva dolga članka Fidel Castra. Kot Françoise Sagan, je tudi Sartre pred kratkim obiskal Kubo.«

Nič posebnega, bodo dejali mnogi. Zakaj pa bi ne napisal tistega uvoda in s tem nekoliko poplačal gostoljubje, katerega je bil deležen na Kubi. To zahteva že hvaležnost.

No, res je, nič posebnega. Verjetno bodo tudi Kubanci rajši brali tisto brošuro zaradi Sartrovega kratkega uvoda kot zaradi Castrovih dolgih člankov. Vendar pa nam nudi to priložnost za nekaj pripomb.

Predvsem se je tudi tokrat pokazalo, da so zelo rafinirani in strogi socialni kritiki in filozofi kljub vsemu svojemu znanju in literarni veličini v bistvu precej naivni. In včasih tudi zelo nedosledni. Tako tudi Sartre. Medtem ko hudo kritizira domačo francosko politiko, ker se mu zdi preveč avtoritarna in krvoločna, pa piše uvodnik in slavospeve za politiko tujega diktatorja, katerega politika je — čisto objektivno rečeno — še vsaj za nekaj odtenkov bolj nasilna in krvoločna, kot je De Gaullova.

Zdi se, da taki bojevniki za svobodo in proti totalitarnosti, kot je Sartre, vendarle niso tako zelo imuni proti koreografiji totalitarnih diktatorjev, kadar gre namreč za tuje diktatorje. Ne bomo rekli, da gre tu samo za hvaležnost zaradi uživanja gostoljubja, ker bi se — vsaj pri Sartru — verjetno motili. Pač pa za obilno mero naivnosti in premajhno mero takta. Kako more Sartre kot tujec, ki sta mu socialna in gospodarska problematika Kube popolnoma tuja in narava političnega spora med Castrom in Združenimi državami najbrž Španška vas, pisati uvod za Castrove članke in s tem podpirati Castrove teze? O njihovi upravičenosti si pač ne more ustvariti pravilne sodbe. Po enem ali dveh tednih bivanja na Kubi gotovo ne. Nihče namreč ne more v tako kratkem času spoznati problemov kake dežele in pravilnosti njene politike v taki meri, da bi lahko sodil o njih, kaj je prav in kaj ni. Tudi Sartre ne, kljub vsej svoji pisateljski genialnosti.

Mislimo, da mu je pri tem pisateljska genialnost celo na poti. Fidel Castro s svojo razmršeno brado in trpečim, nekoliko zmedenim obrazom fanatika ali blazneža (tak vtis smo pač dobili s fotografij) je morda napravil nanj velik vtis kot revolucionarni tip ali kot apostol socialne pravičnosti. Toda ali ne gre pri tem v prvi vrsti za retoriko? Tega se Sartre najbrž ni vprašal, in tudi ne, koliko žrtev je že zahtevala Castrova politika. Morda je videl običajno množico, kot jo zna mobilizirati vsak diktator, da mu ploska ali tudi prenaša zanj bakle v nočnih sprevedih, ni pa mogel v tistem tednu ali štirinajstih dneh spoznati tistih množic, ki v strahu molčijo, a mislijo drugače? Če bi si hotel ustvariti kolikor toliko točno predstavo o Kubi, bi bil moral preživeti tam mnogo več časa, zbrati veliko število informacij in to ne samo iz ust Castrovih ministrov, plačanih »kulturnikov« ter tiskovnih organov, ampak tudi iz šepetanja tistih, ki si ne upajo glasno govoriti.

Vsekakor se nam zdi hudo netaktna in tudi klavrna vloga tistih kulturnikov, ki se tako radi postavljajo v pozo »toreadorjev« za svobodo in pravičnost, pa so pripravljeno proglasiti prvega diktatorja v eksotični uniformi in s polnimi usti lepih fraz za idealnega bojevnika za socialno pravičnost in človeško bratstvo, če jim le prijazno pomežikne. Ne da se dajo podkupiti. Toda prija jim zvoneča retorika. Sami obožujejo besedo in morda verujejo vanjo. In zato preveč naivno verujejo tudi v tujo besedo, sodeč jo samo po zvenu.

Gotovo je, da ima pisatelj pravico soditi tudi o političnih zadevah in to je celo njegova dolžnost, kar smo v našem listu vedno poudarjali. »Neangažiran« pisatelj je v bistvu samo oportunist ali strahopetnež. Zato smo vedno izrazili svojo simpatijo za Sartra in njegove pisateljske tovariše, kadar so se potegnili za pravično stvar na političnem polju, n. pr. proti mučenju v Alžiriji. Toda pisatelj — in tudi Sartre — ima pravico soditi samo o tisti zadevi, ki jo do dna pozna, in obsoditi ali slaviti tisti režim, ki ga sam prenaša in pozna. Vzdržati pa bi se moral sodb in mnenj (čeprav le v obliki uvodnikov in govorom diktatorja) o tujih režimih,

posebno tam, kjer reke nabuhlih besed poplavlajo vse bregove in ni lahko najti trdnih tal stvarnosti in resnice.

Te pripombe se nam zde potrebne, ker se je zadnje čase le preveč razpasla navada, da si privoščijo družbeni kritiki Sartrovega kova take počitnice svoje kritičnosti, ko se kar na lepem spremeni v propagandiste za režime, ki jih v resnici ne poznajo in ki jih nič ne brigajo. To delajo morda zato, ker čutijo potrebo po nekem dialektičnem pozitivnem primeru ali idealu v svoji polemiki proti negativnim pojavom doma. In če tega pozitivnega ideala — ali režima — ni, si ga ustvarijo. Ne pomislijo pa, koliko s tem škodujejo resničnemu razčiščenju in otežijo boj tistim idealistom, ki morda vodijo boj za iste pozitivne cilje kot oni, za isto svobodo, a proti režimu, ki ga Sartre in podobni poznajo le s propagandne strani in mu nudijo zato moralno podporo.

Ne samo glede Kube — tudi na primeru mnogih drugih držav, zlasti novih držav v Afriki in Aziji, smo zadnji čas pogosto doživeli, da se prepuščajo ne le ljudje iz kulturnih krogov, ampak tudi politiki čisto abstraktnemu presojanju. Kaštra država ali federacija jim je na vso moč simpatična samo zaradi tega, ker so si ustvarili o njej neko določeno mnenje, ki ustreza njihovemu shematičnemu pojmovanju svetovnega dogajanja, medtem ko se v druge zaganjajo z vso silo in jim odrekajo pravico do obstoja, ker pač ne gredo z njihovo shemo.

Pred takimi pomotami ne obvaruje niti najslavnejše ime, kot dokazuje ravno Sartrov primer.

E. Z.

KROZEK SLOVENSКИH IZOBRAZENECV

v Trstu vabi na sestanek, ki bo v petek, 9. decembra, ob 20.30 v društvenih prostorih v ulici Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje dr. Rada Bednarika:

»POD ČRNIM ŽEZLOM«

KROZEK SLOVENSКИ IZOBRAZENECV V

TRSTU IN SAK »JADRAN« priredita na praznik, 8. decembra, celodnevni izlet z avtobusom na Lokve in h Kekcu. Prijaviš se lahko najkasneje do vključno sobote, 3. dec., v Trstu, ul. Commerciale 5/I. (tel. 28-770), kjer dobiš vsak dan od 9. do 12. ure vsa podrobna pojasnila.

Umril je Richard Wright

V torek je umrl v Parizu od srčni kapi slavni ameriški črnski pisatelj Richard Wright. Star je bil šele 52 let. Zadnji čas je trpel zaradi nekih težav s prebavili in se je podal v kliniko, kjer je tudi umrl.

V Parizu je preživel precej let, ker mu je tamkajšnje tolerantno in kozmopolitsko vzdušje mnogo bolj prijalo, kakor ameriško okolje, katerega ozračje je zastrupljeno z rasizmom. Vendar je imel rad svojo domovino. V mladih letih je bil komunist, iz protesta proti rasnim krivicam, ki so jih morali prenašati njegovi rojaki v ameriški družbi. Upal je, da bo komunizem rešil rasno vprašanje. Pozneje pa se je razočaral nad komunistično ideologijo in prakso ter je izrazil to svoje novo spoznanje v spisu, ki je izšel v znani knjigi »Bog, ki je razočaral« in ki je izšla skoro v vseh kulturnih jezikih.

Njegovo življenje ni bilo lahko. Bil je še majhen, ko je oče zapustil družino in se je morala mati sama mučiti, da je preživela otroke. Ko je bil star petnajst let, je moral že tudi sam delati. Pri tem je pretrpel marsikatero ponižanje in žalitev. To ga je privedlo do tega, da je začel pisati. V svojih novelah in romanih je opisoval življenje črncev, vendar pa ne v jadikujočem tonu. Prikazoval je črnce kot ponosne, normalne ljudi, ki ne iščejo usmiljenja, ampak so odločeni, da si izbojujejo pravico. Ni obtoževal belih Američanov, ampak je prikazoval krivice, ki so jih mnogi med njimi prizadevali črnecem, kot naravno posledico človeške hudobije, ki si najde izraza še v sto drugih oblikah.

Njegovi najbolj znani romani so: »Črnski deček«, »Otroci strica Toma« in »Strah«. Šele pred nekaj tedni je izdal pariški založnik Julliard njegovo najnovejšo knjigo »Fishbelly«.

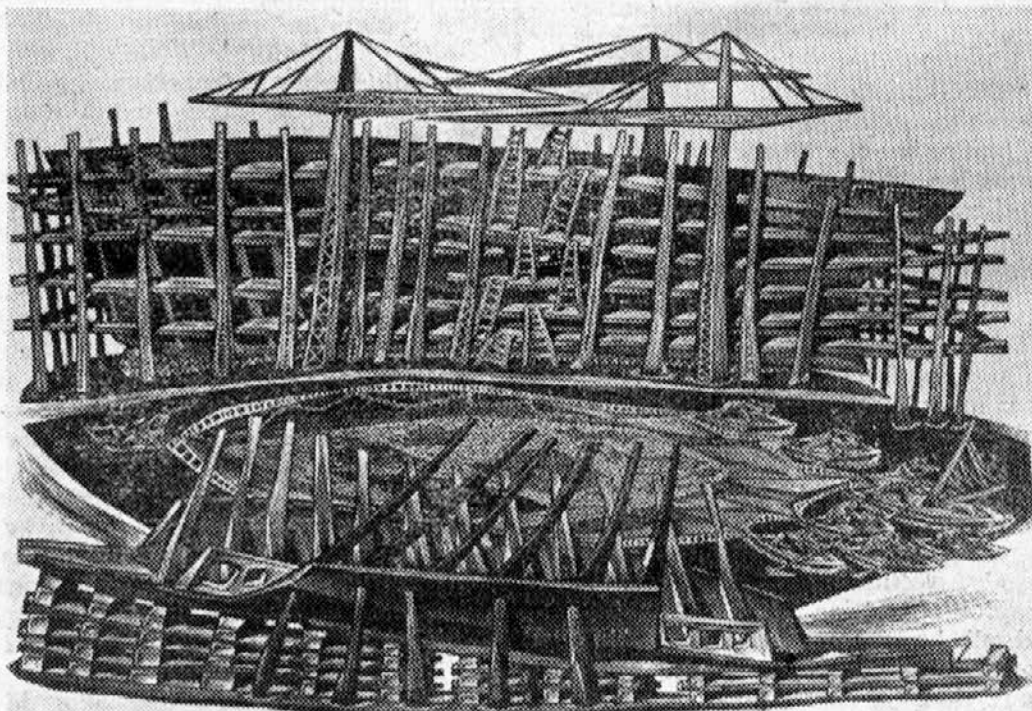
»NEGATIVNO IN POZITIVNO«

Na naš članek pod zgornjim naslovom v prejšnji številki smo prejeli več dopisov, ki so nekateri zelo polemični in celo polni užaljenosti. Opozarjamo na to, da se je glasil podnaslov članka »Zakaj se slovenski umetniki in pisatelji ne morejo uveljaviti na mednarodnem področju?« To vprašanje gotovo zasluži odgovora, ni pa za nikogar žaljivo in tudi v članku ni nikjer napisano tisto, kar so nekateri brali v njem. (Le kako so ga brali?)

Članek je izražal več različnih mnenj in problema gotovo ni izčrpal, ampak ga je samo nakazal, kar dokazujejo prav zadnje besede v njem. In to je bil tudi naš namen z njim. Izčrpala naj bi ga anketa, ki jo je hotel povzročiti, toda dopisi, ki smo jih prejeli, so daleč od tega, da bi obravnavali vprašanje trezno in objektivno. Večina tistih, ki so nam pisali, vsebine sploh ni pravilno dojela, ampak so se obesili le na kako besedo ali frazo v njem.

V prihodnjih številkah se bomo k stvari povrnili.

Uredništvo

TRANQUILLO MARANGONI: RIBOLOV V LADJEDELNICI

(Z II. mednarodne grafične razstave v Ljubljani)

GOSPODARSTVO

Sadovnjaki v okolici Ferrare

Če si hočemo napraviti natančno sliko o teh sadovnjakih, ni dovolj, da o njih beremo, ampak jih moramo videti. Ko opazuješ te razsežne sadovnjake — in mnogo jih je še mladih, ki niso še obrodili — potem razumeš, kako je bilo mogoče tako močno dvigniti italijansko sadno proizvodnjo, in to v tako kratkem času.

Tik pred drugo svetovno vojno, to je leta 1938, je italijanska proizvodnja jabolk znašala komaj 3 milijone stotov, od katerih vsaj polovico v Južnem Tirolu. Po samo dveh desetletjih je pridelek jabolk več kot počtetvorjen, saj znaša samo v okolici Ferrare nad 6.5 milijona stotov. Toda tudi pridelek hrušk in breskev se je dvignil. Kako se je v okolici Ferrare razvijalo gojenje teh sadnih vrst, naj povedo številke:

Jablane so leta 1938 rastle na 182 ha sklenjenih, a čistih nasadov in na 1030 ha mešanih. Lansko leto je bilo 26.550 ha čistih nasadov in 7200 mešanih. Površina čistih nasadov je torej 146-krat večja, mešanih pa 7-krat. Pridelek jabolk se je dvignil od 53.370 stotov v letu 1938 na 6.6 milijona stotov v letošnjem letu.

S hruškami posajena površina se je pri čistih - sklenjenih nasadih dvignila od 155 ha na 5280 in pri mešanih od 980 na 2.200 ha. Temu sorazmerno se je dvignil tudi pridelek od 15.200 stotov leta 1938 na letošnjih 850.000 stotov.

Breskve ne kažejo tako velikega porasta, saj so se čisti nasadi dvignili v dveh desetletjih od 460 ha na 5.500 ha, pridelek pa od 33.500 stotov na 600.000. Tudi pridelovanje sliv se je pomnožilo za 4-krat, a ne v sklenjenih nasadih, katerih je trenutno samo 40 ha, medtem ko jih je bilo leta 1938 nad 100.

Kar se tiče kultivarjev, to je različnih sort, zavzema pri jablanah prvo mesto »abbonanza« z 38% dreves. Ta kultivar je v prejšnjih letih še bolj prevladoval, a ga sedaj postopno precepljajo v druge, ker je »abbonanza« sicer zelo rodovitna in daje lépa jabolka, a niso okusna. Na drugem mestu so kultivarji skupine »Delicius« (Stark Delicius, Starking, Richard, Golden Delicius) z 27% dreves. Sledi skupina Rome Beauty-Imperator z 20%, Winter Winesap, Stayman Winesap, Staymared in Blackstayman s 5-6%; med ostalimi kultivarji sta omembe vredna še Jonathan in Memocrat.

Med hruškami prevladuje kultivar Passa Crassana s 40%, sledi William - vrtolanjka z 20%, nato s 5-7% Abate Fétel, Kaiser, Coscia, S. Maria in Dr. J. Guyot, ostalih 10% pa si deli cela vrsta drugih kultivarjev, med katerimi so klapovka, kleržó, zimška dekanka, maslenka Giffard in še kup drugih sort, pa za trgovino niso tako važne.

Med breskvami še vedno kraljuje J. H. Hale s 32% vseh dreves. Sledijo Amsden in Bella di Roma z 20%, majski cvet in najzgodnejša Morettini z 10%, z manjšimi odstotki pa cela kopica drugih kultivarjev. Med slivami je na prvem mestu kultivar Shiro s skoraj 40% dreves. Sledijo Bur-

bank, Metley in Florentina s skupno 40%, potem drugi kultivarji in tudi nekateri izmed renklodov.

Drevesa so samo nizkodebelna, jablane in breskve so skoraj izključno kotlaste oblike. Med posameznimi vrstami dreves so pravi koloseki: v nasadih jablan in hrušk so oktobra in še prve dneve novembra prevažali nabrano sadje v enotnih zabojih, med letom pa služijo koloseki predvsem za prevažanje motornih škropilnic, ki škropijo desno in levo. V okolici Ferrare škropijo sadno drevje tudi po 10-krat na leto. Plod mora biti zdrav in lep, potem ga lahko prodajo po dobri ceni.

V dneh od 15. do 17. oktobra je bilo v Ferrari mednarodno zborovanje sadjarskih izvedencev. Zbralo se jih je nad 200 iz vseh držav zapadne Evrope, precej jih je bilo tudi iz afriških držav. Bilo je mnogo predavanj in razpravljanj o vseh vprašanih, ki zadevajo sadjarstvo: od prvih pogojev za uspešno sadjarstvo in od potrebnih proizvodnih ukrepov pa do potrošnje, potrebnih zbirališč in skladišč, hladilnih naprav, moderne industrije za pridelovanje sadnih sokov in drugih izdelkov iz sadja, kreditiranja in organiziranja trgovine, prometa itd.

Nikjer v Evropi niso sadna skladišča in sadna industrija tako nakopičena kot v okolici Ferrare. Na razpolago je: 30 velikih skladišč za sortiranje in s tem združena opravila, 50 velikih hladilnih skladišč, 200 drugih velikih skladišč in 13 industrijskih obratov za predelovanje sadja. Razvita je seveda tudi trgovinska mreža, ki šteje nad 100 grosistov, 52 izvoznicarjev in 11 komisionarjev.

Sadjarji okoli Ferrare si mnogo obetajo zlasti od Skupnega evropskega tržišča in upajo, da bodo sadje vedno z lahkoto odajali. Ni jih prestrašila niti izjava nemškega zastopnika, da se zelo naglo dviga proizvodnja sadja tudi v Nemčiji, ki zato ne more dovoliti prostega uvoza sadja, dokler ni nemški pridelek razprodan.

ŽENA IN DOM

STRUPENA KUHINJA

Doslej je bilo splošno znano, da je angleška kuhinja slaba. Z novimi zdravniškimi dognanji so pa ugotovili, da umre do 70.000 Angležev vsako leto prav zaradi slabe in zanemarjene kuhe angleških gospodinj.

Podobno, če ne še slabše, je v Ameriki. Slaba in zastrupljevalna kuhinja izvira v prvi vrsti iz pogrevanja. Gospodinje in še bolj gostiča skuhamo hrano že zjutraj za ves dan. Postavijo jo v hladilnik, opoldne pogrejejo in postavijo pred gosta kot sveže pripravljeno.

Lene gospodinje so tudi vajene tega »dvojnega kuhanja«. Nekateri skuhamo že v ponedeljek za nekaj dni naprej. Taka hrana postane naravnost strupena.

Obstaja pa še nekaj, kar naredi angleško in ameriško kuhinjo za želodec škodljivo: angleške ženske ne znajo kuhati, ker se niso nikdar učile. Znajo peči le kolačke za popoldanski čaj ob petih. Za kosilo naj si pa mož kviri želodec ali pa odpre konservno škatlo.

RDEČE IN ZLATE RIBICE

Ljubezen do reje teh ribic stalno raste, čemur služi za dokaz vedno višja prodaja posebne krme. Skoraj vse te ribice izvirajo iz okolice Bologne, kjer jih vzgajajo v jamah za medenje konoplje. V teh jamah je sorazmerno topla voda, ki je zelo bogata na algah (vodnem rastlinstvu) in zato kar idealna za vzgojo ribic. Aprila meseca spustijo v te vode plemenjake, avgusta pa zberejo mlade ribice. Te razdelijo po barvah in jih razpošljejo naročnikom ali pa shranijo, da doma dorastejo.

V istih jamah za konopljo se zbirajo tudi dafnije, neke vrste majhni raki, ki so izborna hrana za zlate ribice. Te rake imenujejo »vodne bolhe«, ker skačejo na podoban način. Lovijo jih, posušijo in nato prodajajo kot hrano za ribice.

Reja ribic v okolici Bologne je začela leta 1870, ko je neki mornariški častnik strel v jamo za konopljo nekaj zlatih ribic, katere je prinesel iz Kitajske. Ribice so se takoj prilagodile novim razmeram in se pričele hitro množiti, kar je dalo povod za dobičkanosno rejo.

NOVA BOLEZEN NA KORUZI

Če smo letos opazovali s koruzo posajene njive, smo lahko marsikje videli, da so bili listi na steblih rumeni in da so se kmalu posušili. Ta bolezen se prične pri spodnjih listih, se pa širi vedno bolj navzgor, do pol stebela ali pa še više. Če pa listi niso zeleni, se v njih ne more tvoriti škrob in taka koruzna stebela bodo dala mnogo bolj pičel pridelek.

Bolezen je glivične narave in je ugotovljeno, da izvira od glivice »helminthosporium turcicum«, ki je bila v Italiji in v Franciji že prej znana, a ni nikdar nastopala s tako silo, kot letos. Najbrž je temu vzrok prečudno letošnje vreme. Zanimivo pa je, da napada bolj križane ali hibridne sorte kot domače. Zanimivo je tudi, da je ena njiva napadena, sosedna z isto sorto pa ne. Bolezen ni še preiskana.

Nepojasnen je tudi način, kako bi koruzo zavarovali pred to boleznijo ali kako bi že bolna stebela ozdravili. Delajo poskuse s škropili na podlagi cinkovih soli (zineb, aspor), a se zdi, da je potrebno škropiti pri samem začetku, kakor hitro bolezen opazimo.

Prav ta konservirana hrana, ki je tudi pri nas že v navadi, je vzrok želodčnim rakom v anglosaških deželah. Zelenjave skoraj ne poznajo. V Italiji in Franciji je uporaba sadja in zelenjave za 80 odstotkov večja kot tam. Zato tudi štejejo, da v Franciji, Nemčiji in pri nas umre na leto zaradi slabe kuhinje le 300 ljudi.

Krívdo pa ne nosijo toliko pogrevanje, konserviranje, premalo zelenjave, ampak maščobe, zlasti pokvarjeno olje in maslo. Kvarijo ga pa tudi naše gospodinje same. Zlasti na Tržaškem je v splošni navadi, da gospodinja shrani olje, ki je ostalo od ocvrtih rib. Na tistem precvrtem olju še enkrat cvrejo ribe. Takšno olje je pravi strup za želodec ne pa prihranek na zabeli.

Še eno navado, slabo, opažam po naših kuhinjah. Če ostane kaj fižola, ga gospodinje puste za drugi dan kar v fižolovi vodi, namesto da bi ga ocedile. Preden ga stresejo na radič, ga še enkrat pogrejejo, prav brez vsake potrebe, v tisti smrdčici in postani vodi.

Kdo

10.

bo nabral največ točk

66. IZPOLNJEVANKA
(3 točke)

3
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K
K

sodobni slovenski pisatelj
moriti z nožem
velikan
toaletno mazilo
ujeda
surova, brezobzirna
pripravlja jed
ropotija
zaključek
viki, vpitje
sviloprejkini zapredek
mohamedansko sveto pismo
usnjen bič, korobač
kadar imamo nahod...
prislov časa

Vstavi besede zgoraj navedenih pomenov in upoštevaj že dano prvo črko. V tretji vrstici od zgoraj navzdol boš bral znan pregovor.

67. RIMSKI REBUS (4, 4, 4, 4)
(1 točka)

1000 A 50 0 500 E 50 A
1000 A 50 0 J E 50 A

68. SEJK SULIMAN
(1 točka)

Sejk Suliman je imel nekaj prekrasnih arabskih žrebcev. Nekoč ga je obiskal prijatelj iz daljne dežele in mu prinesel dragocena darila. V zameno mu je Suliman podaril tretjino svojih žrebcev in še tretjino žrebca. Zase je obdržal samo enega konja. Koliko jih je imel?

69. DOPOLNJEVANKA
(1 točka)

1. PRO ... ST, 2. POL ... KA, 3. TR ... ST,
4. MAR ... A, 5. P ... AVKA, 6. DEL ... EC, 7.
KR ... NICA, 8. ... DIKA, 9. KRA ... VA.

J J J J A A A A N N U U O O S H H T S P V K R E I

Vstavi v vsako gornjo besedo namesto pik črke, da dobiš besede novega pomena. Iz vstavljenih črk boš bral slovenski pregovor.

Keržar je imel med svojimi pomočniki — bolniškimi strežniki dva slovenska fanta. Pisala sta se Vrabec in Jereb, zato se je večkrat pohvalil, da ima v službi dva ptiča. Če se ne motim, je danes Vrabec ugleden gostilničar nekje v Rojanu in se verjetno le še redkokdaj spomni tistih dachauskih dni. Jereb pa je bil doma nekje z Dolenjskega. Kljub nevarnosti, da se sama nalezeta tifusa ali kakšne druge nevarne bolezni, sta pridno in kar nekam flegmatično mirno opravljala svoje delo, zadovoljna, da bosta prejela za to kako skledo več tiste vijoličaste kaše.

Po kakih štirinajstih dneh se je Keržarju posrečilo, da me je spravil na blok za notranje bolezni; niti sam več ne vem, kakšno bolezen so mi pripisali. Spominjam se samo, da je nekoč prišel bolničar in mi skušal spraviti skozi usta v želodec dolgo gumijasto cev za črpanje želodčnega soka, da bi ugotovili, če imam želodčno kislino. Verjetno sem (na nasvet prijateljev) tožil, da me boli želodec. Nekaj časa sem se mučil, da bi požrl tisto cev, a ni šlo in ni šlo. Sililo me je k bruhanju. Še danes se mi zdi skoro nemogoče, da bi mogel kdo kar tako požreti tako gumijasto cev. Čez kakšno uro se je vrnil bolničar in ko je videl, da držim konec cevi še vedno med zobmi kot pipo, se je razjezil in mi jo skušal na silo zmašiti v želodec. Pri tem sem se skoro zadavil. Ko je spoznal, da ne bo nič, je izustil sočno kletvico v poljščini in odšel. Od tedaj so me pustili pri miru, le kakšnih tablet sem bil še od časa do časa deležen. Pri merjenju temperature sem navadno enkrat na dan z roko drgnil po cevki z živim

70. ENACBA
(2 točki)

$$(a - b) + (c - d) + (e - f) + (g - h) + (i - j) + (k - l) + (m - n) = X$$

a) v poštnem prometu označba za »brez poštne, prevoznine«; b) časovni veznik; c) mesto na Koroškem; d) zasleduje divjačino; e) vstaja, revolucija; f) del telesa; g) tiho govorjenje; h) števnik; i) obnavljati; j) preprečevati; k) ukati; l) skušati najti; m) vrsta pesmi; n) staroslovanska boginja pomladi; X = ime in priimek slovenskega pesnika in njegov rojstni kraj.

RESITVE (33—58)

33. VELIKA KRIZANKA: 1. Bonairo; 7. makaron; 14. enotna; p; 16. Aurora; 17. linon; 18. Nom; 20. počep; 21. item; 22. poleg; 24. nego; 25. lat; 26. turizem; 28. nov; 29. om; 30. kolofonij; 32. ne, t; 33. vonj, e; 34. tren, d; 36. obila; 38. Ems; 40. ozara; 42. solo; 43. Atika; 45. Ivan; 46. paruka; 47. Irokez; 48. kija; 49. opera; 51. ozek; 53. sledi; 55. Abo; 56. zvana, i; 57. tare, e; 59. glen, t; 60. la; 62. rafiniran; 65. pa; 66. ono; 68. nerogat; 69. vol; 70. Fala; 72. zavod; 73. Como; 74. oditi; 76. ker; 77. pelin; 78. Nikola, c; 80. Talijs; 81. Irvadi; 82. Muromec. 34. ENACBA: brez-no, de-ček, la-por, nikoli, je-sen, la-kota. Brez dela ni jela. 35. ZLOGOVNICA: obvezovališče, kronologičen, penicilin, ozimina, zmnožek, luskina, okrepiti. Brez muke ni moke. 36. LITERARNI REBUS: S tri t ar = Stritar. 37. BESEDNA UGANKA: kos + ilo = kosilo. 38. MAGICEN KVADRAT: 1. ograda, 2. graben, 3. rabota, 4. aboten, 5. Detela, 6. ananas. 39. SKRIVNOST: Laž ima kratke noge. 40. PREKLICANO RACUNANJE: 8888 + 11000 + 1111 + 12000 + 1212 = 34211. 41. ZMESANI PREGOVOR: Pisati se pravi govoriti, ne da bi te kdo prekinil. 42. KRIZANKA: 1. kuloar, 7. Aristid, 9. Meka, 10. Va, 11. Ida, 12. siv, 13. on, 14. Ivek, 15. Niagara, 17. krokar. 43. ZMESANI PREGOVORI: Dve zvrsti ljudi sta na svetu: eni živijo svoje življenje, drugi ga doživljajo. TEŽAK RACUN: A=3, B=4, C=7 (v 3. vrsti namesto črke A pride številka 1). 45. STEVILNICA: 1. fresko, 2. redkev, 3. antika, 4. nimb, 5. Maruša, 6. izotop, 7. lopata, 8. čaplja, 9. Ilica, 10. norica — Fran Milčinski, Butalci. 46. BESEDNA UGANKA: oporoka — poroka — roka. 47. SKRITI SLOVENSKE KRAJI: Ptuj, Kočevje, Domžale, Metlika, Koper, Kobarid, Piran, Maribor, Počreč, Jesenice in Kanal. 48. POROČILA STA SE: poštna uradnica — radijski napovedovalec. 49. PRODAJALKA RIB: Imela je sedem rib. 50. ZLOGOVNICA: 1. kariera, 2. dvigalo, 3. Osmani, 4. rdečilo, 5. Zasavje, 6. Amerika, 7. svobodaj, 8. maser-

ka, 9. odmev, 10. Leonardo, 11. Oklahoma, 12. primitiven — Kdor za smolo prime, se osmoli. 51. ENACBA: ro-man, Ka-nada, ro-žica, ko-leno, u-voz, mi-sel, va-ren — Roka roko umiva. 52. REBUS: pet el in je pet je = petelinje petje. 53. ZLOGOVNA KRIZANKA: 1. Indija Koromandija, 7. Ferdo, 8. prima, 9. vata, no, 10. Slovenija, gan, 12. Sava, 13. Rina, bor, 15. kitovina, ka, 19. nemo, 21. rio, 22. jata, 23. otorinolaringolog. 54. ZMESANI PREGOVORI: Če hočeš kaj veljati v svetu, tedaj se ne delaj slabšega, kakršen si. 55. KAJ STA? dimnikarski vajenec — cestni pometlač. 56. KEMICNI REBUS: (namesto 6 pride 7) GA NA — pod GA NA = podgana. 57. DOPOLNJEVANKA: kolera, očitek, čutara, enakost, valček, jedilo, epos = Kočevje. 58. DOPOLNILNICA: top, ata, rog, Ana, ože, kup, epi, lan, ona, oči, kit, oče = Oton Zupančič.

2. UGANKARSKI NATEČAJ Z NAGRADAMI

Še dve številki pa bo našega 2. ugankarskega natečaja konec. Z veseljem ugotavljamo, da je zanimanje za naše tekmovanje precejšnje, kar nam potrjujejo številne rešitve, ki nam jih redno pošiljajo reševalci iz vseh krajev.

Drugi del ugankarskega natečaja je obsegal le 25 iger. Igra št. 56 smo bili prisiljeni razveljaviti, ker je tiskarski škrat spremenil številko 7 v 6. Skupnih možnih točk je bilo torej samo 60. Vse igre je pravilno rešil samo Tržačan Franjo Vrčon. Boj za prvo mesto pa se odvijata samo med Tirasom Gromom iz Stmavra, ki je v prvem delu nabral vse možne točke, ter Opancem Andrejem Beličičem. Ostali tekmovalci nimajo veliko upanja za končno zmago, ker jih od vodeče dvojice loči precejšnje število točk. Prav tako se dogaja za tretje oziroma četrto mesto, ker imata Tržačan Franjo Vrčon in Viktorija Kjuder iz Tomaja precej točk naskoka pred ostalimi reševalci.

Sedanja lestvica po 58 igrah, a samo 56 veljavnih s skupno 135 možnimi točkami, je naslednja: 1. Tiras Grom iz Stmavra (Pevma), Villa Vasi 4, ki je doslej nabral 134 točk; 2. Andrej Beličič z Opčin, Alpinska 32, ki je dosegel 131 točk; 3. Franjo Vrčon iz Trsta, ul. F. Severo 83/IV — 112 točk in 4. Viktorija Kjuder iz Tomaja 68 — 98 točk. Sledijo drugi z manjšim številom točk.

Končne izide bomo natisnili v božični številki, ko bomo objavili tudi rešitve tretjega in zadnjega dela tekmovanja.

Vse reševalce naprošamo, naj rešitve pošljejo do 15. decembra 1960.

Uredništvo

Tekma s smrtjo 39.

E.Z.

srebrom, da se je nekoliko dvignilo nad 37°; to je bil previdnostni ukrep, da me niso poslali nazaj na blok.

Zdaj je bilo v Revierju zares še najprijetneje. Bolničarji in tisti, ki so prihajali od zunaj, so prinašali govorice, ki so krožile po taborišču, češ da bodo začeli dachausko taborišče evakuirati, in sicer peš. Kdor ne bo mogel hoditi, ga bodo likvidirali. Bajne nas bodo odpeljali v Alpe, ki naj bi bile predstavljale zadnjo nacistično trdnjavo. Kaj naj bi interniranci tam delali, si ni bilo mogoče predstavljati, saj verjetno še SS-ovci ne bi imeli kaj jesti, kakšne posebne industrije pa tudi ni bilo tam, da bi nas zaposlili v njej. Seveda pa je bil to popoln nesmisel, ker je vsakdo vedel, da tudi z Alpami ne bo nič in da lahko tak umik med alpske vrhove in gozdove zavleče konec sovražnosti le za nekaj dni. Vendar pa smo pripisovali SS-ovcem dovoljno mero blaznosti in zlobe, da nas bodo poskušali zavleči tja. Premišljevali smo, kako bi se temu izognili.

Prišli smo do zaključka, da bodo gotovo morali najprej na pot najbolj zdravi in čvrsti, ki so predstavljali najboljšo delovno silo. Zato je bilo bolje, da se je za zdaj potuhnil v Revierju, kdor se je mogel. Pozneje pa bo že kako. Tako sem ostal v Revierju.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Moč - spretnost in eleganca odlike mojstrov z Daljnega vzhoda

Kdo je najboljši telovadec na svetu, ni težko uganiti, saj je dovolj, če se spomnimo, da je Rus Saklin osvojil na rimskih olimpiadah največ zlatih kolajin. Ravno tako nas ne bi postavilo v zadrego vprašanje, ali so Japonci zares najboljši telovadci na svetu. Na to vprašanje lahko pritrđilno odgovorimo, ker je znano, da med prvimi osmimi telovadci na svetu najdemo kar šest tekmovalcev z Daljnega vzhoda. Ti so: 28-letni Takashi Ono (2. na skupni lestvici, v preskoku s konja, 1. na drogu in 3. na krogih in na bradlji); 22-letni Shuji Tsurumi (4. na skupni lestvici in 3. na konju); 23-letni Jukiu Endo (5. na skupni lestvici); 40-letni Masao Takemoto (5. na skupni lestvici in 2. na drogu); 25-letni Nabojuki Aihara (7. na skupni lestvici in 1. v parteru) ter 21-letni Takashi Mitzukuri (8. na skupni lestvici). Japonci so seveda osvojili prvo mesto na skupni lestvici držav.

Od olimpijskih iger v Melbournu so Japonci pokazali velik napredek. Tedaj so osvojili 11 kolajin, in sicer 1 zlato (Ono na drogu), 4 srebrne (na skupni lestvici držav, Kubota na bradlji, Ono na konju ter v skupni oceni posameznikov) in 6 bronastih (Ono in Takemoto na bradlji, Kubota in Takemoto na krogih, Takemoto na drogu in Nabojuki v parteru). V Rimu pa so dosegli naslednje uspehe: 3 zlate kolajne (Ono na drogu in Aihara v parteru ter cela reprezentanca v skupni oceni), 3 srebrne (Ono v skupni oceni in na preskoku konja ter Takemoto na drogu) in 4 bronaste (Ono na krogih in na bradlji ter Tsurumi na konju). Strokovnjaki sodijo, da bodo Japonci na prihodnjih olimpijskih igrah dosegli velik uspeh in to ne samo zaradi tega, ker bo prihodnja olimpiada v Tokiu, ampak zato, ker je moč mladih japonskih telovadnih mojstrov v stalnem porastu.

V katerih telovadnih zvrsteh so Japonci najmočnejši? Vedeti moramo, da jim dela težave samo konj, kajti v ostalih disciplinah, kot so krogi, parter, bradlja in posebno drog — so pravi mojstri. To velja, seveda za moške, ker ženske nimajo še toliko izkušenj, da bi se uveljavljale v svetovni areni. Le v parteru so Japonke enakovredne najboljšim telovadkinjam na svetu.

Pri tem se lahko vprašamo: »Zakaj so Japonci najboljši telovadci na svetu?« Strokovnjaki menijo,

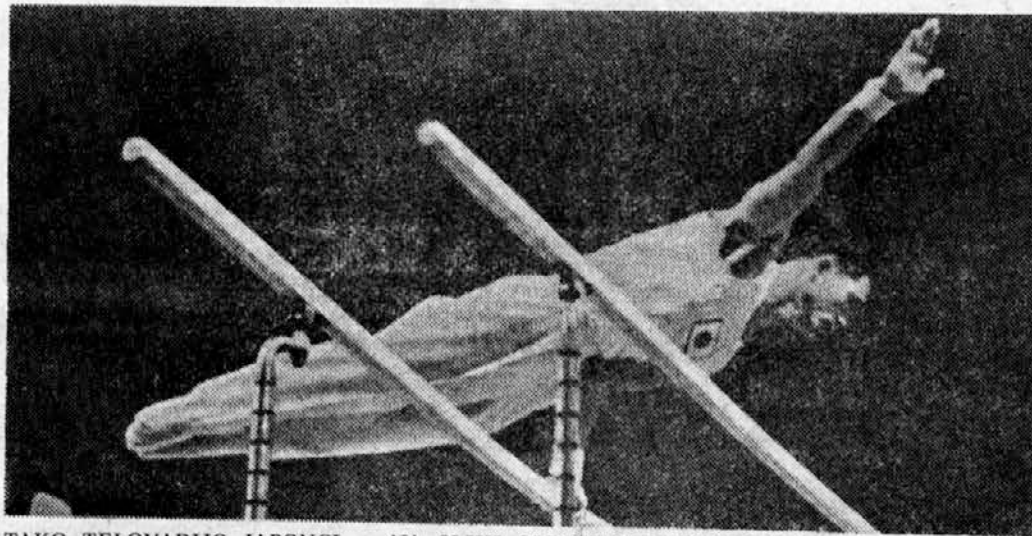
da imajo Japonci prednost pred drugimi zaradi svoje prirodne nadarjenosti za orodno telovadbo, zaradi svoje nizke rasti, zaradi prirojene lahкости in elegance.

Japonci si z dolgoletnim šolanjem pridobivajo enoten slog tako v drži telesa kot v gibanju. Otroci se začnejo ukvarjati z orodno telovadbo zelo zgodaj in to navadno že ob desetem letu. Njihove vaje so preudarno izbrane, tako da so čez nekaj let sposobni z lahкoto izvajati vse orodne prvine.

Japonska drža telesa je drugačna od naše. Med njihovo naravno držo telesa in med tisto paradno skoraj ni razlike. Okrepljene imajo tiste mišične skupine, od katerih sta odvisni vzravnost in pravilna drža ramen. Jasno je, da Japonci že pri mladinski telesni vzgoji polagajo veliko pozornost zdravi drži telesa in čutu za lepoto. Njihova telesa so skladno oblikovana; v pasu so vsi primerno ozki, kar verjetno ima svoje vzroke tudi v primerni prehrani.

Pri izvajanju vaj se vsak japonski telovadec dobro zaveda, kaj je lepo. Nikakor mu ni dovolj, da izvede težke vaje ob pravilni drži telesa in iztegnjenih nog. Japonci prav dobro vedo, da dajejo sodniki več točk tistim, ki pokažejo lahкotnost in zanos, smisel za ritem in za originalno izvedbo. Pri vseh vajah, in to posebno na tleh ter na bradlji, je treba izrabititi ves prostor, zdaj tu, zdaj tam, zdaj visoko, zdaj nizko. To je za Japonce zanos in pollet; zato osvajajo Japonci z lahкoto prav v teh dveh disciplinah največ zmag. Lepo učinkuje tudi kontrasti, če je pri izvajanju telovadec zdaj popolnoma skrčen zdaj popolnoma iztegnjen. Za to pa je treba seveda precej mišične moči in smisla za ritem. Japonci vedo, da pride lepota do izraza samo tam, kjer ne manjka moči. To velja za vse vaje. Oni se ne odlikujejo samo po načrtnem strokovnem delu, temveč tudi po svojstvenem temperamentu. Na težkih preizkušnjah pa ne odločajo samo mišice, temveč tudi živci. Japonska telovadba je tako napredovala, da tekmovalci prično opuščati lažje prvine ter izvajati samo najtežje telovadne vaje. Povezujejo jih pa logično in učinkovito, tako da vaje ugajajo sodnikom in gledalcem. Toda to ni več vprašanje sloga, temveč že vprašanje znanja in zmogljivosti. V slogu so Japonci že najboljši, ko pa bodo to asimilirali z znanjem in vztrajnostjo, jim Rusi ne bodo kos v vseh disciplinah. Strokovnjaki mislijo, da se bo to zgodilo prav v Tokiu leta 1964.

(dt)

TAKO TELOVADIJO JAPONCI — NA SLIKI OLIMPIJSKI PRVAK ONO

2.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

»Oskar,« je obupano vzdihnila, »kaj pomeni to. Menda ne, da se morajo najina pota ločiti... za vedno?« Glas ji je pojemal in je sklonila lepo glavico. Hip nato je pa odločno dvignila pogled: »Ne, jaz ne bom svoje sreče teptala z nogami. Vedno sem bila pokorna očetu, sedaj pa... ne, od mene ne more kaj takega zahtevati! Ti si moj, Oskar, in jaz pripadam samo tebi — do groba...«

Od vile semkaj se je zaslišal ukazovalen glas.

»To je oče...!« je vzkliknilo dekle in se v strahu obrnilo. »Zbogom, Adrana!«

Pr eden se je zavedla, je Oskar že skočil v avto in zagnal motor. Ni se ozrl. Dirjal je, kot da ga preganja neutolažljiva želja po ljubljeni, želja, ki mu ne bo nikoli ugašnila v srcu.

Gospodinja Helēna Vrhovčeva je bila gospa blizu štiridesetih let. Ze njeno brezizrazno obličje je kazalo, da je ženska brez srca. Veliko si je domišljala, ker je bila iz plemiške družine in je bil tudi njen prvi mož baron. Pozabljala pa je, da ni prinesla prav nič k hiši, ko se je drugič omožila. Zanj je veljal le njen plemiški rod. V družino je pripeljala tudi triletnega sina Rolfa iz prvega zakona, kateremu je bil Vrhovec pravi oče.

Svoji edinki ni niti besede črnil, ko je sklenil, da se drugič poroči. Adranina mati je bila že več let mrtva in Vrhovec je bil še krepak mož pri svojih petdesetih letih. Zavedal se je tudi, da bo nekega dne ostal sam in da bo potreba nove gospodinjne. Vendar bi bil moral že odrastli hčerki vsaj povedati, da bo pripeljal mačeho v hišo. Ali pa se je bal, da se bo hčerka branila.

Po poroki je hči le stežka izgovorila besedo »mati«. Rabila jo je, če ni bilo drugače mogoče in le očetu na ljubo. Videla je tudi, kako jo oče vedno bolj zanemarja in da se je v vsem vdajal volji svoje druge žene.

Očetova odtujenost je hčerko silila, da se je v ljubezni do Oskarja čutila varno. Mačeha je v hiši gospodarila samovoljno. Služinčad je prezirala kot manjvredno; vsak mesec so se posli menjavali. Pri najboljši volji niso mogli vzdržati.

Ženino odurno obnašanje je vplivalo tudi na gospodarja Vrhovca. V poldrugoletnem zakonu je tudi njegov značaj zgubil dobrosrčne poteze. Hčerka mu ni smela potožiti, če je mačeha trdo nastopila proti njej.

Tudi danes je gospa Matilda nahrulila Adrano:

»Prav neverjetno je, kaj si dovoljuješ! Taka zveza s takim fantom. Ti ni nič mar našega boljšega stanu? Ne veš, iz kakšne rodbine sem jaz?«

Adrana je stiskala ustna. Prav mačehi je treba kazati na svoj rod. Še vesela bi morala biti, da jo je Vrhovec vzel brez vsake dote.

»Ker molčiš, prav gotovo pritrjuješ,« je gospodinja rezko sikala. »Pa še pod to streho si ga privedla in on si drzne z očetom govoriti.« Kar hlatala je po zraku. »Ena izmed Vrhovčevih, pa takega ničvredneža!« Adrana se je tresla po vsem telesu. Le stežka je zadrževala solze. (Dalje)

28

za
našen
a
i
m
l
a
i
ž
eP
o
t
vn
e
z
n
a
n
oSamuel
ScowillMiki
Muster

235. »Mrcina grda!« se je razhudila Peggy. Pograbila je dolgo palico in zamahnila proti mreži. »Pusti!« jo je svaril Hen. »To je strupen ptičji pajek. Zelo nevaren je!« Peggy pa se v svoji vni, da bi rešila drobnemu ptičku življenje, ni zmenila za svarilo. S prvim udarcem je razdrila mrežo in osvobodila malega ujetnika.

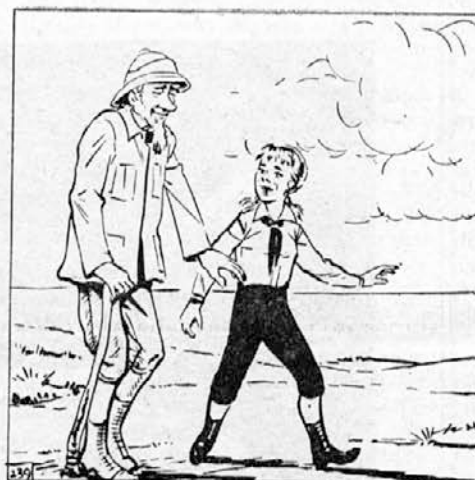
236. Se enkrat je zamahnila, da bi pobila pajka, toda pajek jo je prehitel. Odgnal se je kot žoga in skočil na dekličino levico. Peggy se je od studa stresla in zamahnila z roko, da je pajek padel na tla, preden jo je utegnil ugrizniti. V istem hipu ga je Hen zmečkal in zaskrbljeno vprašal: »Te je ugriznil?«

237. »Mislim, da me ni,« je dejala Peggy. Hen ji je skrbno pregledal roko. Olajšano si je oddahnil, ko ni zapazil ugriza. Samo nekaj rdečkastih pajkovih kocinic je obviselo na Peggyjini roki. »Ušla si smrti!« je dejal deklici. »Če bi te ugriznil, te nobeno profesorjevo zdravilo ne bi moglo rešiti. Roka te bo bolela.«

238. Hen je prav napovedal. Še preden sta se s Henom vrnila v taborišče, je Peggy že stokala od bolečin. Roka jo je neznansko srabela in bolela. Ves dan so ji nanjo polagali hladne obkladke, šele drugo jutro ji je nekoliko odleglo. Na bolečine pa je popolnoma pozabila, ko je profesor Grey povedal, da mu je že mnogo bolje in da bo lahko vstal.

239. Čeprav so mu prijatelji prigovarjali, naj še počiva, jih ni ubogal. »Navaditi se moram na hojo, saj bomo kmalu nadaljevali pot.« Vsak dan je delal daljše sprehode in res si je iz dneva v dan nabiral več moči. Čez teden dni je svojim sopotnikom sporočil, da bodo naslednje jutro nadaljevali pot proti visokim goram, nekdanji domovini Inkov.

240. Drugi dan poti se je sredi dopoldneva Hen sklonil in skrbno pregledal sledove. »Tukaj je nekdo hodil pred nami, ne more biti dolgo tega,« je dejal profesorju. Tudi izkušen lovec Tom je pokimal: »Sledovi so sveži. Toda ljudje, ki so hodili tukaj, so morali biti pritlikavci. Le pogledjte, kako majhna stopala! Kot da bi otrok hodil po gozdu!«

241. »Preiščimo goščavo,« je predlagal Jim. Še preden so popotniki stopili s steze, so zaslišali izza bližnjega grma tiho, tožeče jokanje. Peggy je prebledela: »Kaj je to?« Profesor je brez besede stopil h grmu in razgrnil veje. Na tleh je zagledal mršavo telesce majhne, komaj pet ali šest let stare indijanske deklice. Začudeno je vzkliknil.

242. Deklica je povzdignila svoje temne očke k profesorju in ni pokazala niti najmanjšega strahu. Udrta lica ji je spreletel bežen smehljaj. Profesor Grey jo je dvignil v naročje in jo prinesel na stezo, kjer so se okrog nje strnili začudeni popotniki. »Iz plemena Ararov je,« je ugotovil Hen. »Le kako je zašla tako daleč od doma?«

143. »Deklica je skoraj mrtva od lakote. Zaustavimo se in skuhamo kosilo,« je prav po materinsko poskrbela Peggy za drobnega najdenčka. Tudi shujšana deklica je takoj pokazala naklonjenost do plavalase Peggy. Iz profesorjevega naročja je stegnila svoje shujšane roke proti njej in lovila pramene njenih kit med svoje prste.